MÉS AMUNT DE L'ALGÀS

TERESA CLARAMUNT I ADELL

Qué més amunt de l'Algàs es trobem pobles que encara parlen català és un fet acceptat per uns i malentès per uns altres. Les desviacions morfològiques, fins tot sintàctiques, que hi pugin haver al parlar d'aquesta gent no han d'esser motiu per qualificar-la com a cosa diferent del català. La unitat d'una llengua existeix tan sols teoricament. Aquest stàndard és el que recullen les gramàtiques normatives i que ve a ésser el vehícle d'expressió comú salvant les diferències regionals i fins i tot locals. Està clar, que cada municipi té unes característiques lingüistiques pròpies que el caracteritzen cara als altres. Tot plegat, podríem dir que hi ha tants dialectes com pobles, encara que aquesta definició és molt poc precisa i, evidentment, inexacta però ens pot donar la idea que la unitat és, per això, utòpica.

Saussure, pare de la lingüística moderna, digué:

Abandonada a sí misma, la lengua sólo conoce dialectos, ninguno de los cuales se impone a los demás, y con ello está destinada a un fraccionamiento indefinido. Pero como la civilización, al desarrollarse, multiplica las comunicaciónes, se elige, por una especie de convención tácita, uno de los dialectos existentes para hacerlo vehículo de todo cuanto interesa a la nación en su conjunto. Los motivos de la elección son diversos: unas veces se da la preferencia al dialecto de la región donde la civilización está más avanzada; otras, al de la provincia que tiene la hegemonía política y la sede del poder central.(1)

Els parlars de la Franja són uns de tants dialectes que configuren el català. Es necessari agafar una gramàtica catalana per arribar a entendre les diferents manifestacions que poden observar a la zona.

M'interessa assenyalar el problema llingüístic com a realitat que escapa a la classificació dels territoris autònoms. Coneguda és dels catalans la terra frontera amb les províncies de Lleida i Tarragona. Localitats importants d'Osca, Saragossa i Terol són de parla catalana cosa que s'accepta ben malament -si s'accepta- per la majoria dels aragonesos. Tot i que som unes 40.000 (2) animetes que s'expressen en català, aquí, a l'Aragó, hem estat els grans oblidats.

Ara bé, sóc conscient que el problema no és sols de tipus oficial aquí, a l'Aragó, puix que a nivell popular, la majoria de la gent esta molt lluny de creure que parlen català.

LA CONSCIENCIACIÓ

Crec que hem de tenir en compte un factor força important: ***el de la conscenciació****. Pel que fa als elements que puguin caracteritzar a la parla d'una comunitat com a llengua, els lingüistes de tots els temps han anat donant la seva opinió. Per a mí, la qüestió* ***conscienciació*** *és decisiva (no vull dir que sigui l'única ni la principal). És un fet, aquest de la consciència, extralingüístic però suposa la darrera empenta després que d'altres factors hagin fet la seva feina pròpiament lingüística.*

Aquestes consideracions em porten a fer-ne d'altres: el problema lingüístic de la Franja és també dels catalans. Com a patrimoni cultural comú, necessita ésser ajudat per tots dos. Renunciar a aquestes 40.000 persones voldria dir deixar perdre un membre del cos lingüístic català. Una realitat coixa o manca és una infrarealitat. És clar que els teòrics de la llengua mai no ens han oblidat, però i els pràctics?

On vull arribar amb aquests plantejaments? A proposar un programa de COOPERACIÓ entre els d'una banda i altra de l'Algàs. Aquest tipus de col.laboració interautonòmica és reconeguda legalment per la Constitució (Art, 145-2)

Per a nosaltres, apartats dins del territori autonòmic aragonés, el problema de conscienciació esdevé important. Es necessita entendre i assumir que una estructura lingüística ha d'estar per damunt d'una estructura política o geogràfica, és a dir, mai no podriem deixar de ser catalano parlants per més que estiguéssim dins del territori aragonès.

Per això, crec que l'educació de la consciència col.lectiva és un factor molt important que n'ha d'incloure uns altres. Els petits són un bon punt per començar. L'ensenyament de la pròpia llengua ha estat reconegut per la Constitució (Art. 148, 1, 17°). Ara bé, els grups escolars de la Franja són fora de les competències de la Generalitat. I quina culpa en tenim nosaltres? Em considero amb el mateix dret que un català a rebre l'ensenyament de la meva llengua perque lingüísticament sóc catalana. I aquest dret el reivindico també per als meus paisans.

Per què ha utilitzat el ***Bulletí del C.E.T.A.*** *per a escriure aquestes línies Perquè la gent de la Terra Alta podeu ésser una peça de joc molt important dins d'aquesta lluita que ens pertany a tots. Indubtablement, com a territori fronterer, us està reservat un gran paper cara a la recuperació del patrimoni lingüistic (entre altres) de Catalunya.*

(1).- F. de SAUSSURE, **Curso de lingüistica general**, *Buenos Aires, Losada, 1973, 12ª Edición, pág. 312*

(2).- Xifres recullides a "El Pais", 29 de maig de 1983.